

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

ТОЛМАЧОВА ОЛЕКСІЯ АНАТОЛІЙОВИЧА

«ПСИХІЧНІ РОЗЛАДИ У ХВОРИХ НА ГШЕРТЕНЗИВНУ

ЕНЦЕФАЛОПАТІЮ: КЛІНІКА, ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ»

подану на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за

спеціальністю 14.01.16 - психіатрія

Дисертаційне дослідження Толмачова Олексія Анатолійовича, присвячене вивченню та підвищенню ефективності лікування хворих із психічними розладами на тлі цереброваскулярної патології, зокрема гіпертензивної енцефалопатії. Психічні розлади у хворих із судинною патологією головного мозку на сьогоднішній день є однією з найбільш значущих медичних та соціально-економічних проблем сучасного суспільства, що пов'язано з інвалідизацією та зниженням якості життя пацієнтів. Актуальність досліджень когнітивних порушень, що не досягають ступеню деменції зумовлена тим, що своєчасне виявлення та правильне лікування цих порушень підвищує якість життя, дозволяючи загальмувати, а в деяких випадках і попередити розвиток важких проявів когнітивних розладів у формі деменції. Саме тому психічні порушення при судинних захворюваннях головного мозку вимагають до себе все більшої уваги з точки зору сучасної медичної науки.

Незважаючи на інтенсивний дослідницький інтерес до генезу та різноманіття проявів психічних розладів у пацієнтів з цереброваскулярною патологією, ще досить багато питань, щодо впливу даного захворювання на особистість безпосередньо хворого та його оточення, процеси їх соціалізації та адаптації. Це створює певні труднощі для розробки своєчасних і ефективних заходів попередження соціально-психологічної, професійної та побутової дезадаптації такого контингенту, їх адекватної терапії та корекції.

Дослідження викладено з урахуванням багаторівневого характеру психічних розладів при гіпертензивній енцефалопатії, клініко-

психопатологічних особливостей хворих та особливостей клінічного перебігу цих порушень.

Автором визначено мішені психокорекційних інтервенцій у хворих з психічними порушеннями на тлі гіпертензивної енцефалопатії, а саме порушення в когнітивній, психоемоційній та особистішій сферах. Розроблено та теоретично обґрунтовано заходи комплексної терапії пацієнтів з психічними розладами, пов'язаними з гіпертензивною енцефалопатією.

Обґрунтованість та вірогідність, наукових положень і висновків дисертаційної роботи Толмачова О. А. підтверджується використанням адекватних методологічних підходів. У дисертаційному дослідженні використано соціально-демографічний, клініко-анамнестичний, психодіагностичний, статистичний методи.

Розроблена в ході дисертаційного дослідження власна програма ідентифікації когнітивних порушень по мовній комунікації «Когнітивний тренінг хворих на артеріальну гіпертензію: сприйняття мови», передбачає визначення сприйняття мови і орієнтації в комунікативному оточенні, що водночас має і тренінгову функцію. Своєчасне виявлення та правильне лікування психічних порушень у пацієнтів з гіпертензивною енцефалопатією, сприяє збереженню їх якості життя та профілактиці деменції.

Дисертаційна робота О. А. Толмачова має стандартну для кандидатських дисертацій структуру - складається зі вступу, огляду літератури, п'яти розділів власних досліджень, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел, додатків, переліку умовних позначень. Зміст, мета, завдання, об'єкт та предмет роботи повністю відповідають її текстовому наповненню і напрямку дослідження.

У вступній частині в лаконічній формі приведені докази на користь актуальності проблеми, доцільності дослідження клініко-психопатологічних особливостей психічних розладів у хворих на гіпертензивну енцефалопатію і пошуку нових підходів до їх терапії. Рішення даної задачі, за початковими прогнозами дисертанта і отриманими результатами, виявилось результативним, оскільки одержаний масив наукової інформації практично інтегрований на рівні

нової форми терапії, яка є інтелектуальною власністю дисертанта. Підтвердженням тому є Свідоцтво на авторське право на науковий твір.

Вступний розділ дисертації містить такі обов'язкові методологічні атрибути як формулювання актуальності, мети, задач, об'єкту, предмету, наукової новизни, практичної значущості результатів дослідження, особистого внеску автора, апробації отриманих даних. У вступі зазначено особистий внесок здобувача, який є достатнім. Всі необхідні етапи здійсненого дисертаційного дослідження опрацьовано автором самостійно.

Результати дисертаційного дослідження у повній мірі відображені у достатній кількості наукових публікацій у провідних вітчизняних та міжнародних наукових виданнях, перелік яких представлений в авторефераті. Вимоги МОН України відносно публікацій виконані у повному обсязі.

Перший розділ дисертації «Теоретичний аналіз проблеми психічних розладів у хворих на гіпертензивну енцефалопатію» містить огляд літератури, присвячений даній проблемі й складається з п'яти підрозділів, логічно пов'язаних з тим колом питань, вирішення яких автор ставить перед собою як провідне завдання. У ньому представлений ґрунтовний огляд літератури, який базується на аналізі достатньої кількості публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів. Він дає уявлення про сучасне розуміння проблеми психічних порушень у хворих із цереброваскулярною патологією. Даний розділ дисертаційної роботи викладено логічно. Обґрунтовано доцільність подальшої розробки вибраного автором напрямку наукових досліджень і запровадження дисертантом аналізу літературних джерел свідчить на користь його достатньої досвідченості, як фахівця з проблеми вивчення психічних розладів у хворих на гіпертензивну енцефалопатію.

Другий розділ традиційно присвячено загальній характеристиці обстежених, дизайну та методам дослідження. З матеріалів, наведених в розділі, випливає, що дисертаційне дослідження виконано на достатній кількості пацієнтів (всього було обстежено 350 хворих з психічними розладами на тлі гіпертензивної енцефалопатії, 120 з яких було відібрано для подальшого дослідження), з дотриманням необхідних правил етики та деонтології.

В даному розділі чітко сформульовані критерії включення пацієнтів до дослідження, а також обґрунтовано критерії виключення з нього. Використані автором методи дослідження є сучасними, інформативними і відповідають меті та задачам дисертаційної роботи. Надана загальна характеристика обстежених хворих та поглиблена і переконлива аргументація розробленого дисертантом комплексу методів дослідження. В даному розділі описано основні етапи організації дослідження та описано їх сутність. Дані, наведені в другому розділі дозволяють сформулювати цілісне уявлення про етапність та основні стратегії організації комплексного клініко-психологічного дослідження.

Наступний, третій розділ «Дослідження психічних розладів у осіб з гіпертензивною енцефалопатією» містить дані системного дослідження, яке дозволило виявити та описати притаманні даній категорії пацієнтів клініко-психологічні особливості перебігу психічних розладів психотичного та непсихотичного рівня.

Реалізація адекватного методологічного підходу дозволила дисертанту визначити та систематизувати основні психопатологічні синдроми психічних порушень у хворих на гіпертензивну енцефалопатію, які представлені автором у четвертому розділі «Результати діагностики психічних розладів у хворих на гіпертензивну енцефалопатію»

На підставі проведення комплексного психодіагностичного обстеження хворих було розроблено терапевтичний комплекс для основної групи хворих з психічними розладами на тлі гіпертензивної енцефалопатії, який включав загальноприйнятту фармакотерапію та авторський «Когнітивний тренінг хворих на артеріальну гіпертензію: сприйняття мови» та для групи порівняння, пацієнти якої отримували лише загальноприйнятту фармакотерапію.

Попередні результати представлені в п'ятому розділі «Результати лікування психічних розладів у хворих на гіпертензивну енцефалопатію» в якому наведено аналіз результативності даного авторського комплексу.

Розроблений у процесі дослідження когнітивний тренінг хворих на артеріальну гіпертензію: «сприйняття мови» є новим, доступним і зручним методом лікування. Впровадження в практичну діяльність когнітивного

тренінгу, за допомогою якого можна виявити ранні когнітивні порушення при артеріальній гіпертензії, дозволить покращити якість своєчасної медичної допомоги на «додементному етапі».

Отримані дані дисертаційного дослідження призначені для застосування в практичній роботі лікарів-психіатрів та лікарів суміжних спеціальностей.

В дисертаційному дослідженні представлено наукове обґрунтування та оцінка результативності комбінованого лікування хворих з психічними розладами на тлі гіпертензивної енцефалопатії. Динамічне спостереження за розбірливістю і відтворенням мови у хворих на гіпертензивну енцефалопатію є прогностичною ознакою зміни психічного статусу пацієнтів, а рання діагностика виявлених порушень сприяє ефективності лікування та відновленню соціального функціонування пацієнтів з гіпертензивною енцефалопатією.

Після аналізу та узагальнення даних, отриманих на різних етапах дослідження, автором було сформульовано низку рекомендацій стосовно діагностики та лікування психічних розладів у хворих на гіпертензивну енцефалопатію.

Таким чином, отримані дисертантом результати власних досліджень мають наукову новизну, оскільки розширюють існуючі уявлення щодо основних лікувально-діагностичних заходів щодо психічних розладів на тлі гіпертензивної енцефалопатії. Містять обґрунтування та технології проведення нових ефективних підходів до психокорекції хворих психіатричного профілю, включаючи авторський «Когнітивний тренінг хворих на артеріальну гіпертензію: сприйняття мови».

Практичне значення та наукова новизна одержаних результатів беззаперечні, адже вперше розроблено та теоретично обґрунтовано методику комплексного лікування із застосуванням когнітивного тренінгу у хворих із психічними розладами на тлі гіпертензивної енцефалопатії.

Результати дисертаційних досліджень Толмачова Олексія Анатолійовича впроваджені в практичну діяльність низки психоневрологічних закладів України, а також педагогічний процес кафедри психіатрії, наркології,

психології та соціальної допомоги Одеського національного медичного університету МОЗ України.

Завершують роботу узагальнення результатів дослідження, де автор стисло, але за суттю наводить основні отримані результати власної праці. Висновки відображають чітко надання отриманих цифрових показників й основних засад проведеного дослідження. Текст дисертації добре ілюстрований, містить достатню кількість таблиць та рисунків, що значно спрощує сприйняття викладеного матеріалу. Список використаних джерел літератури оформлений згідно вимог. Основні положення та висновки дослідження доповідались та обговорювались на багатьох конференціях, конгресах, з'їздах, що підтверджує широку апробацію результатів дисертації.

Автореферат повністю відбиває зміст та сутність дисертаційної роботи, отримані результати та висновки проведеного дослідження. Має всі необхідні підрозділи. У наведених наприкінці автореферату опублікованих працях повною мірою відображені результати досліджень.

Разом з тим, робота не позбавлена окремих друкарських помилок, стилістичних погрішностей, інколи обтяжена важкими для сприйняття реченнями.

В цілому дисертаційна робота Толмачова Олексія Анатолійовича заслуговує на високу позитивну оцінку. На офіційному захисті, за думкою офіційного опонента, треба оголосити для дискусії такі питання:

1. Як ви вважаєте, яких спеціалістів, окрім лікаря-психіатра, бажано долучати до надання допомоги пацієнтам з гіпертензивною енцефалопатією, що мають психічні порушення? Хто і на яких етапах має виявляти та лікувати психічні порушення у даної категорії хворих?

2. Яка різниця між атеросклеротичною та гіпертензивною енцефалопатією? Які диференційно діагностичні критерії?

3. Чи вивчали ви під час свого дисертаційного дослідження тендерні особливості психічних розладів у пацієнтів з гіпертензивною енцефалопатією?

Питання, що винесені на дискусію, вищенаведені зауваження не є істотними й не впливають на високу позитивну оцінку роботи та не знижують її наукової цінності.

ВИСНОВОК:

Дисертація Толмачова Олексія Анатолійовича на тему «Психічні розлади у хворих на гіпертензивну енцефалопатію: клініка, діагностика, лікування», є завершеною науковою роботою, в якій досліджено одну з найбільш значущих проблем психіатрії - підвищення ефективності лікування психічних розладів у хворих із цереброваскулярною патологією шляхом поліпшення методів ранньої діагностики, розробка додаткового скринінгового і моніторингового діагностичного інструментарію із застосуванням його у міждисциплінарному підході. За актуальністю теми, метою та основними завданнями, обсягом досліджень, методологічними підходами, науковою новизною і практичним значенням представлена дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, які пред'являються до кандидатських дисертацій відповідно до пЛ 1 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою КМ України № 567 від 24.07.2013 р., а її автор Толмачов Олексій Анатолійович заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.16 - «психіатрія».

Офіційний опонент:

Завідувач відділу комплексної судово-психіатричної експертизи

Українського науково-дослідного інституту

соціальної і судової психіатрії та наркології
МОЗ України, доктор медичних наук, професор

О.А. Ревенюк